

256 с.

23. Міністерство економіки України наказ від 19.10.2010 року N 1330 "Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку внутрішньогалузевої конкурентоспроможності підприємств".

24. Thanapol Virasa, John C.S. Tang. The Role of Technology in International Trade: A Conceptual Model for Developing Countries // The Journal of High Technology Management Research. –vol. 9, Issue 2, Autumn 1998, p.195-205.

25. <http://www.weforum.org>.

Анотація. В статті определено поняття "конкурентоспособность отрасли". Обобщенно основные методы расчета конкурентоспособности отрасли. Проведен анализ обобщенных методов и определены преимущества и недостатки. Предложен метод оценки конкурентоспособности отраслей промышленности.

Ключевые слова: метод оценки, конкурентоспособность, отрасль, профильная подотрасль, методика, валовая продукция, конкурентные преимущества.

Summary. The article defines the term "competitive of branch". The basic methods of calculating the competitiveness of branch was generalized. The methods was analyzed, the advantages and the disadvantages of the methods was determined. The method of the competitiveness of branch was proposed.

Keywords: method of rating, competitive, branch, profile industry sector, methods, gross, competitive advantage.

Рецензент д.е.н., професор КНЕУ Оболенська Т.С.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.

УДК 657.6 (470)

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В РОСІЇ

Пономарьова Т.В., к.е.н., ст. викладач (ХНУ ім. В.Н.Каразіна)

У статті проводиться детальний аналіз основних тенденцій, що склалися на ринку аудиторських послуг в Росії. Висвітлюються основні напрями дослідження ринку аудиторських послуг.

Ключові слова: *ринку аудиторських послуг, аудиторсько-консалтингова група, доход від аудиту.*

Постановка проблеми. Аудиторська діяльність є одним із найважливіших напрямків сфери бізнес-послуг, що активно розвивається у сучасній економіці Росії. Виникнення попиту на аудиторську послугу і розвиток даного виду діяльності обумовлено розподілом інтересів власників і менеджменту, зростанням усвідомлення суспільної значущості аудиту. Причиною виникнення ринку аудиторських послуг стало делегування державними контролюючими органами частини повноважень комерційним структурам і формування відповідної нормативної бази, у зв'язку з чим основним чинником придбання послуги є не усвідомлення її необхідності, а обов'язковість споживання. В даний час у зв'язку зі зниженням темпів зростання обсягу ринку аудиторських послуг і високим рівнем конкуренції з боку великих російських і зарубіжних аудиторських компаній для подальшого розширення регіонального ринку аудиторських послуг необхідно використання маркетингової складової в діяльності регіональних аудиторських фірм, що сприяє збільшенню частки ініціативного аудиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економіки сфери послуг, теорії і практики аудиту, розвитку ринку аудиторських послуг,

специфіки функціонування аудиторських організацій розглянуті в працях таких вчених і практиків як М. Е. Єгоров, Ю. А. Золотухіна Ю. Ю. Кочінев, Н. А. Ремізов та ін. [2, 3, 6].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. В умовах, коли становлення ринку аудиторських послуг в Росії в цілому завершилося, підвищується актуальність постійного аналізу його стану як передумови вдосконалення даного ринку в цілому і надання допомоги його конкретним учасникам у прийнятті різноманітних управлінських рішень. Обумовлено це наступним: по-перше, процеси на ринку аудиторських послуг ускладнюються; по-друге, поступово слабшає роль такого інструменту вдосконалення ринку, як використання західного досвіду, надзвичайно важливого на перших етапах розвитку російського аудиту; по-третє, аналіз ситуації завжди був істотною частиною інструменту її поліпшення, особливо тоді, коли вона виявлялася далекою від досконалості.

Постановка завдання. Враховуючи зазначене, метою даної статті є визначення основних тенденцій та перспектив розвитку сучасного ринку аудиторських послуг в Росії на основі проведеного аналізу діяльності російських аудиторсько-консалтингових груп.

Вклад основного матеріалу дослідження.

Ринок аудиторсько-консалтингових послуг виходить з дворічної стагнації. Приріст загальної виручки учасників за 2011 рік склав 14% проти 5% і 2% за 2010 і 2009 роки відповідно, а її обсяг досяг 70,7 млрд. рублів [4, 5]. Найбільшими темпами зростає попит на супутні аудиту послуги – в 2011 році приріст доходів від консалтингових практик учасників ренкінгу склав 16%. Тим не менш, в 2011 році темпи зростання виручки в сегменті аудиторських перевірок теж вирости – але лише до 6%, хоча і проти 2%, відмічених в минулому ренкінгу. Така розбіжність у динаміці виручки цілком зрозуміла: потреби в консалтингу зростають у зв'язку зі зміцненням економіки, а в сегменті аудиту цінова конкуренція продовжує відігравати значну роль.

Поправки в закон про аудиторську діяльність звузили в 2011 році коло компаній, що підлягають обов'язковому аудиту. Частина цих підприємств залишилася на ринку з попитом на ініціативний аудит, але в їх замовленні збільшилася складова консалтингу з питань оподаткування та бухгалтерії – попит на який і без того зростає.

Як видно з даних таблиці 1, кількість аудиторських організацій, індивідуальних аудиторів істотно зросла в 2010 р., але це зростання пояснюється лише тим, що не всі з них виконали вимогу Федерального закону від 30.12.08 № 307-ФЗ «Про аудиторську діяльність» щодо необхідності вступу до саморегульованих організацій (СРО) до 31 грудня 2009 р., і процес прийняття нових членів з тих, що раніше діяли суб'єктів ринку тривав у всіх СРО і в 2010 р.

Таблиця 1

Кількість аудиторських організацій і аудиторів в Російській Федерації у 2009-2012 рр. [4]

	На 01.01.09	На 01.01.10	На 01.01.11	На 01.01.12
Мають право на здійснення аудиторської діяльності, усього, тис.	6,9	4,3	6,1	6,2
у тому числі:				
аудиторські організації	6,2	3,7	5,2	5,2
індивідуальні аудитори	0,7	0,6	0,9	1,0
аудитори – усього, тис.	8,4	18,3	26,3	26,8
з них: здали спрощений кваліфікаційний іспит	х	х	х	1,1

Нові учасники ринку в розглянутому періоді практично не з'явилися, що підтверджується статистикою 2011 р. За даними Мінекономрозвитку Росії, до набрання чинності Законом № 307-ФЗ в країні діяли близько 7,5 тис. організацій і індивідуальних підприємств, які отримали ліцензії на здійснення аудиторської діяльності. Якщо прийняти як аксіому, що до 1 січня 2011 р. всі бажаючі вступили в СРО, то можна зробити висновок про

скорочення даного сегменту ринку приблизно на 20%. І сталося це не тому, що СРО відмовлялися приймати декого до своїх лав з причини невідповідності встановленим вимогам, а внаслідок того, що певна частина раніше ліцензованих аудиторських організацій на практиці не здійснювали діяльність. Результати діяльності найбільших аудиторсько-консалтингових груп Росії за результатами 2011 року наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати діяльності найбільших аудиторсько-консалтингових груп Росії за результатами 2011 року*

Аудиторсько-консалтингова група	Виручка (тис. руб.)	Приріст виручки за рік, %	Частка виручки від аудиту, %	Кількість спеціалістів, чол.	Виручка на одного спеціаліста, тис. руб.	Кількість аудиторів, чол.	Членство в аудиторській СРО	Членство в міжнародній асоціації
1	2	3	4	5	6	7	8	9
KPMG	9 326 620	18,8	61	2 106	4 429	255	АІР	KPMG International
PwC	8 745 222	10,0	54	2031	4306	156	АІР	PricewaterhouseCoopers International Limited
BDO	4 972 198	10,5	40	1468	3387	210	АІР	BDO International
«Інтерком-Аудит»	3 838 289	16,4	25	1598	2402	632	ІПАІР	BKR International

Продовження табл.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
«ФінЕкспертиза»	3 835 767	19,0	42	786	4880	393	АПР, Гільдія ауд-в	CPA Associates International
«Енерджи Консалтинг»	3 196 177	7,8	20	795	4020	94	Гільдія ауд-в	-
2К Аудит – Ділові консультації	2 511 790	25,4	22	687	3656	122	АПР, МОАП	Morison International
РСМ «Топ- аудит»	2 286 530	н.д.	22	1234	1853	384	РКА	RSM International
«Діловий профіль»	1 987 597	н.д.	35	627	3170	158	АПР	MGI
«Розвиток бізнес- систем»	1 971 381	10,7	24	565	3489	81	Гільдія ауд-в	Crowe Horwath International

* за даними РА «Експерт РА» [5]

У 2011 р. виручка від надання аудиторських послуг після декількох років падіння трохи зросла і навіть перевершила абсолютні показники 2008 р. Якщо скоригувати її з урахуванням офіційного індексу споживчих цін в період 2009-2011 років, то реальні доходи аудиторських організацій знизилися майже на 20% по відношенню до рівня 2008 р.

Варто відзначити, що в попередні роки виручка аудиторських організацій росла на 20-30% щорічно, в теперішній же час зростання фактично припинилось. Більш того, дані останнього рядка таблиці 3 свідчать про зниження рентабельності аудиторських послуг.

Таблиця 3

Динаміка доходів російських аудиторських організацій за 2007-2011 рр.

	2007	2008	2009	2010	2011
Обсяг наданих послуг, усього, млрд. руб.	41,7	50,1	49,6	49,1	50,8
Цепний темп росту обсягу наданих послуг, %	21,3	20,1	-1,0	-1,0	3,5
Обсяг доходів від аудиту в розрахунку на 1 млн. руб виручки клієнтів, руб.	447	417	375	352	346

За даними таблиці 4 слід відмітити, що визначальну роль у зростанні абсолютної виручки забезпечили великі аудиторські організації. Їх частка в сукупній виручці всіх учасників ринку має стійку тенденцію до збільшення. Дані таблиці 4 говорять також про те, що при частці великих аудиторських організацій у загальній кількості суб'єктів аудиторської діяльності в розмірі 1,3% (що залишається стабільною протягом ряду років) частка їхніх доходів у загальному обсязі виручки в 2011 р. досягла 61,5%, збільшившись в порівнянні з 2010 р. на 1,5%.

Зауважимо, що в цьому процесі Росія мало відрізняється від ряду інших країн, в яких тенденція до концентрації ринку в руках найбільших гравців також є переважною. За експертними даними, в 2010 р. аудит бухгалтерської звітності 100 найбільших за обсягом реалізації російських компаній тільки в 29 випадках виконувався російськими аудиторськими організаціями, а з 100 найбільших за розміром власного капіталу кредитних організацій – тільки в 21 випадку.

Таблиця 4

Розподіл аудиторських організацій за масштабами діяльності у 2010-2011 рр.

	малі		середні		великі	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Частка в загальній кількості аудиторських організацій	87,5	87,3	11,2	11,4	1,3	1,3
Частка в загальному обсягу наданих послуг, %	24,2	22,3	15,7	16,2	60,	61,5
Частка в загальній кількості клієнтів, звітність яких проаудирована, %	62,6	60,4	24,8	24,9	12,6	14,7

Аналізуючи ціни на аудиторські послуги, узагальнюючого характеру, а є лише уривчасті слід відзначити, що тут відсутня інформація відомості; відповідно фрагментарний характер

носить їх аналіз. Так, В.Ю. Захаров стверджує, що аудит невеликих підприємств з оборотом менше 20 млн. руб. коштує зазвичай 75-90 тис. руб., тоді як оглядова аудиторська перевірка – приблизно 30 тис. руб. [1]. Зустрічаються відомості і якісного характеру: скажемо, що у петербурзьких (а тим більше провінційних) аудиторських фірм ціни значно нижчі, ніж у московських. Становище ускладнюється тим, що аудиторські фірми не поспішають ділитися подібною інформацією, вважаючи, що її публікація послабить позиції фірми в боротьбі з конкурентами і в переговорах з клієнтами; останні будуть розглядати при переговорах опубліковані цифри не як середню ціну, а як вихідну, яку можна знизити.

Окремим напрямком аналізу ринку аудиторських послуг в Росії є аналіз якості аудиторських послуг. По-перше, якість послуг не має таких простих вимірників, як обсяг і ціна послуг. По-друге, погляд на цю проблему у різних користувачів аудиту може бути діаметрально протилежним: якщо для зовнішніх користувачів невиявлення суттєвих викривлень бухгалтерської звітності в аудиторському висновку є найважливішою ознакою неякісного аудиту, то для внутрішніх користувачів це часто бажане явище. Обидва ці обставини в сукупності роблять аналіз якості аудиторських послуг важким і сьогодні, і в майбутньому. На Заході майже всі великі банкруства супроводжуються багатомільйонними позовами до аудиторів, які своєчасно не помітили порушення. У Росії позови як джерело оцінки якості аудиторських послуг поки практично не задіяний.

Крайньою формою неякісного аудиту є «чорний аудит», коли аудиторський висновок видається без усякої перевірки бухгалтерської звітності. Масштаби його в Росії статистично не вивчені, зважаючи на що існують різні точки зору аналітиків та інших фахівців на цей рахунок. Ринку «чорних аудиторів» існував завжди. П'ять років тому це було великою проблемою, потім, з поліпшенням

економічної ситуації, вона ослабла, з настанням кризи знову загострилась [7].

Для більш детального аналізу обсягів наданих аудиторських послуг їх доцільно зіставляти з валовим внутрішнім продуктом (ВВП) країни. Таке співвідношення буде характеризувати процентний внесок аудиторської галузі у ВВП, а динаміка цього показника – відносний (у порівнянні з іншими видами економічної діяльності) розвиток галузі. Для отримання цих показників необхідно брати ВВП і обсяги наданих аудиторських послуг в поточних цінах (без переведення їх у порівняні ціни будь-якого року); відповідні дані за 2004-2010 рр. наведені в таблиці 5.

З таблиці видно, що в період 2004-2008 рр. обсяги наданих аудиторських послуг росли, значно випереджаючи темпи інфляції, тобто в абсолютному виміру ринок аудиторських послуг розвивався. Разом з тим, в ці роки значення а було більш-менш стабільно, тобто відносний розвиток ринку аудиторських послуг припинився.

У таблиці 5 представлена динаміка такого важливого показника, як частка безпосередньо аудиту (а значить, і частки інших аудиторських послуг в загальному обсязі наданих аудиторських послуг (Ч). Динаміка цього показника показує, що з 2004 р. частка аудиторських перевірок в аудиторських послугах досить стабільна і знаходиться на рівні 44-49%.

Поєднання вартісних і натуральних об'ємних показників, їх спільне вивчення є, як відомо, поширеним прийомом при аналізі різних ринків товарів і послуг як в статистиці, так і в динаміці. Тому в таблиці 5 представлено динамічний ряд кількості проведених за рік аудиторських перевірок. Поряд з обсягом наданих аудиторських послуг цей показник характеризує розвиток ринку аудиторських послуг, але в натуральному вимірі.

Таблиця 5

Динаміка показників аудиторської статистики Росії за 2004-2010 рр.

	Роки						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. ВВП, трлн.руб	17,0	21,6	26,9	33,3	41,7	39,1	44,9
2. Обсяг наданих аудиторських послуг (У), млрд.руб.	20,5	28,9	34,4	41,7	50,1	49,6	49,1
3. Цепний темп приросту, %	-	41,0	19,0	21,2	20,1	-1,0	-1,0
4. $a=U/VVP$, %	0,120	0,133	0,128	0,126	0,120	0,127	0,109
5. Частка виручки від аудиторських перевірок, (Ч) %	н.д.	н.д.	н.д.	44	48	46,5	48,7
6. Кількість проаудированих організацій (N), тис.од.	н.д.	н.д.	80,3	84,9	93,0	92,7	87,1
7. Виручка від аудиторської перевірки ($Y_a=U*Ч$), млрд. руб.	н.д.	н.д.	н.д.	18,35	24,05	23,06	23,91
8. Середня виручка за одну аудиторську перевірку ($V= Y_a/N$), тис. руб.	н.д.	н.д.	н.д.	216,1	259,6	248,8	274,5
9. Темпи інфляції (довідково)	11,7	10,9	9,0	11,9	13,3	8,8	8,8

Ще одним інтегральним об'ємним показником, динаміку якого доцільно відстежувати, є число суб'єктів обов'язкового аудиту в цілому по країні і в регіонах. Оскільки більшість аудиторських перевірок належить до обов'язкових, то цей показник характеризує потенційну місткість важливої частини ринку аудиторських послуг – ринку власне аудиторських перевірок. На жаль, силами аудиторів або регуляторів аудиту оцінити це число навряд чи можливо, покласти самі обов'язки щодо збору інформації про число суб'єктів обов'язкового аудиту можна було б, наприклад, на Росстат. У цьому зв'язку представляється доцільним розглянути можливість створення в перспективі системи збору аудиторської інформації на основі аудиторських фірм-представників (сюди ж можуть входити і аудитори – індивідуальні підприємці). По суті, мова йде про панельне обстеження, суть якого «полягає в тому, що групі осіб або підприємств, відібраних за допомогою вибіркового методу, пропонується на платній основі систематично або періодично у визначений час і за встановленою формою давати відповіді на запитання замовника» [8]. Спектр питань, які можна задавати відібраним аудиторським фірмам, надзвичайно широкий, а оброблена інформація може висвітлити різні сторони ринку аудиторських послуг в Росії.

За допомогою панельного обстеження можна, по-перше, оцінювати частку ініціативного аудиту. Звичайно, кількість ініціативних перевірок та виручку за ним можна одержати суцільним статистичним спостереженням, але набагато економічніше і з достатнім ступенем точності це можна робити через систему панельного обстеження. При її відсутності частку ініціативного аудиту можна оцінювати через опитування керівництва аудиторських фірм, анкетування на конференціях і т.п. По-друге, за допомогою системи панельного обстеження можна легко оцінити частку власне аудиторських перевірок в загальному обсязі послуг на ринку аудиторських послуг (показник Ч в таблиці 5). Там він обчислювався на підставі суцільного спостереження, при панельному обстеженні це буде і досить економічно, і досить точно. По-третє, через систему панельного обстеження можна оцінювати також частку різних типів аудиторських висновків, а в її відсутність – через анкетування на конференціях і т.п. Але особливо корисною система панельного обстеження була б при аналізі цін на ринку аудиторських послуг та якості аудиторських послуг. Що стосується цін, то за допомогою цієї системи можна було б щорічно отримувати відповіді на наступні питання:

Які середні ціни на різні аудиторські послуги в різних сегментах ринку аудиторських послуг? Наскільки велика середня ціна однієї години аудиторських послуг? Який розмах варіації цих цін? Які тенденції зміни цін (підвищення, зниження, їх прогнозні розміри)? Наскільки поширені акордна, погодинна та інші схеми оплати аудиторських послуг

і які тенденції в зміні їх співвідношення на ринку аудиторських послуг і т.д.?

Надзвичайно важкою проблемою є оцінка якості аудиторських послуг. І в цьому випадку могла б допомогти система панельного обстеження аудиторських фірм-представників. Вони щорічно давали б відповіді на такі питання, як:

Як ви оцінюєте якість аудиторських послуг на ринку аудиторських послуг в цілому і в вашому сегменті?

Які зміни відбулися в цій якості за минулий рік?

Наскільки поширений в країні в цілому і в вашому сегменті ринку аудиторських послуг «чорний аудит»?

Як часто під аудитом маскується фактично оглядова перевірка і т.д.?

Логічно ставити питання щодо всього ринку аудиторських послуг або відповідного його сегмента, а не щодо самої аудиторської фірми. Причини ті ж, що і у випадку з цінами на аудиторські послуги. По-перше, керівництво аудиторських фірм зазвичай в якійсь мірі володіє інформацією про якість послуг своїх конкурентів. А по-друге, інформацією про себе керівництво може ділитися вельми неохоче.

Але в питаннях оцінки якості послуг на ринку аудиторських послуг виникає одна проблема, якої не було при аналізі цін на аудиторські послуги. Оскільки «чорні аудитори» навряд чи погодяться виступати в якості фірм-представників, то підсумкові результати таких обстежень можуть виявитися змішеними у бік завищення якості аудиторських послуг. Цей недолік можна в якійсь мірі нівелювати, додавши оцінку такої якості з боку користувачів аудиторських послуг.

Немає ніякого сумніву в тому, що система панельного обстеження аудиторських фірм-представників допоможе висвітлити і велику кількість інших питань, що стосуються стану ринку аудиторських послуг.

Висновки. Становлення аудиту як елементу інфраструктури ринкової економіки є важливим чинником її стабілізації. В останні роки на ринку аудиту та супутніх послуг в Росії формуються нові напрямки і розширюються деякі сегменти цього ринку, зокрема, податкове консультування, яке отримало поштовх до розвитку після вступу в силу нового закону про трансферному ціноутворенні, а також послуги з проведення аудиту за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) з 2012 року, а напередодні цього вже стали актуальними консультування і послуги з трансформації звітності у формат МСФЗ та відповідне навчання співробітників компаній. Підсумки досліджень ринку аудиторсько-консалтингових послуг за 2011 р. підтверджують той факт, що, незважаючи на будь-які зміни в російському законодавстві в частині цивільного законодавства, аудиторської діяльності, оподаткування, як і раніше, основним капіталом

аудиторських компаній залишається їх репутація, яку вони можуть зміцнювати тільки сумлінним і професійним ставленням до виконання своїх обов'язків.

Розвиток ринку аудиторських послуг вимагає не тільки спільних зусиль професіоналів даного ринку та широких ділових кіл, але і певної підтримки з боку державних органів. Необхідних заходів у даній області треба вжити за наступними напрямками: вивчення зарубіжного досвіду, законодавче зобов'язання міжнародних структур працювати з аудиту разом з російськими фірмами, прийняття відповідних нормативних актів у Росії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Захаров В.Ю. Аудиторский обзор как вид аудиторских услуг / В.Ю. Захаров // Аудиторские ведомости. – 2007. – № 5. – С. 8-14.
2. Егоров М.Е. Рынок аудиторских услуг: состояние, проблемы и решения / М.Е. Егоров // Аудитор. – 2012. – № 8. С. 18-21.
3. Кочинев Ю.Ю. Аудит: Теория и практика / Ю.Ю. Кочинев, С.В. Пятенко. – СПб.: Питер, 2010. – 448 с.
4. Министерство финансов российской федерации (официальный сайт) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www1.minfin.ru/ru/accounting/audit/>
5. Рейтинговая агенция «Эксперт РА» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://raexpert.ru/rankingtable/>
6. Ремизов Н.А., Золотухина Ю.А. Международные стандарты аудита и российская аудиторская практика / Н.А. Ремизов, Ю.А. Золотухина // Финансовые и бухгалтерские консультации. – 2010. – № 1. – С. 60–77.
7. Шохіна К.О. Война против «черных аудиторов» / К.О. Шохіна // Аудит. – 2010. – № 5. – С. 13-15.
8. Энциклопедия «Экспертиза страхового рынка» [сост. А. В. Дворковский и др.]. – М.: «Эксперт РА», 2009. – Вып. 3. – 245 с.

Аннотация. В статье проводится детальный анализ основных тенденций, которые сложились на рынке аудиторских услуг в России. Освещаются основные направления исследования рынка аудиторских услуг.

Ключевые слова: рынок аудиторских услуг, аудиторско-консалтинговая группа, доход от аудита.

Summary. The article presents a detailed analysis of the major trends in the market for audit services in Russia. Outlines the main areas of research of the market for audit services.

Keywords: market for audit services, audit and consulting group, income from audit.

*Рецензент д.е.н., професор ХНУ ім. В.Н.Каразіна Бабич В.П.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 330.341.2

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Рогозянська А.М., здобувач (ХНУ ім. В.Н.Каразіна)

Розкрито методологічні засади дослідження сучасної фінансизації з урахуванням підвищення ролі міждисциплінарного підходу.

Ключові слова: методологія, фінансизація, економічне життя.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Остання світова фінансова криза одночасно стала кризою економічної теорії, яка виявилась неспроможною передбачити наслідки неконтрольованого розростання «фінансових бульбашок» на ринках похідних фінансових інструментів. У світовій економічній літературі розгорнулись жваві дискусії як навколо питань причин та наслідків зазначеної кризи, так і щодо необхідності перегляду усталених поглядів відносно методології економічної науки взагалі та методології дослідження фінансових ринків зокрема. Проблема полягає у тому, що економічна теорія має засвоїти уроки, які їй надала господарська практика, причому

не тільки у плані необхідності перегляду методологічного інструментарію пізнання сучасного життя глобалізованих фінансових ринків, але й у сенсі підвищення практичної направленості теоретичного аналізу, який має завершуватись відповідними рекомендаціями для макроекономічної політики.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Серед останніх методологічних досліджень слід виділити перш за все праці таких авторів, як С. Балацький [1], О. Богомолів [11], А. Бузгалін [2], М. Галутова [3], В. Єфімов [5, 6], С. Кірдіна [28], В. Маєвський [9], Д. Норт [12], Ю. Ольсевич [13, 14], В. Полтерович [17], Б. Ракітський та Г. Ракітська [18], Д.